

מי ישמור על הילדים?

או קריאה לחייב בייעוץ הורי

מוצע בזאת, לפנות אל המחוקק הישראלי, למען ישקול קביעה בחוק, כי תהיה קיימת חובה, על כל הורה, אשר עומד להתגרש, להשתתף השתתפות פעילה בייעוץ ובהדרכה, בטרם יקבל גושפנקא חוקית לגירושיו.

וזאת למה?

הילד להורים גרושים והוריו

הליכי הגירושין הם, לעיתים מזומנות, הליכים קשים ומכאיבים. במהלכם, מנסיים ההורים, לשמור על זכויותיהם הרכושיות והממוניות, ולהתמודד עם מצב חדש, הטומן בחובו, בדידות, ניתוק חברתי, בעיות כלכליות, רגשות אשמה ועוד ועוד. בתוך הכאוס, בו נתונים ההורים במהלך הגירושין, הם מוצאים את עצמם, עוסקים יתר על המידה, במלחמות ובמעשי נקמה ופחות בקרוב לבבות ובאהבה, אף כי מדובר בילדיהם, דמם ובשרם.

למרות האהבה הגדולה, אשר חשים הורי הילד כלפיו, טובת הילד, אינה תמיד עומדת, לנגד עיניהם של ההורים, במהלך הליכי הגירושין.

יש גם דרך אחרת!

ניתן להתגרש באופן המכבד והתומך בהורים ותוך כך, פועל לטובת הילדים, הגורם החלש, אשר ניזוק בדרכים שאין להן שיעור. לעיתים, פוגע הליך הגירושין על המאבקים, אשר מתרחשים בין ההורים, בין במהלכו ובין לאחריו, בילדים, ומותיר בהם צלקות לכל חייהם.

הורים רבים מידי, נשים וגברים, אינם מפרידים בין כעסם כלפי בני הזוג, לבין מערכת היחסים שלהם עם ילדיהם. הורים מסוימים, מסיתים את הילד כנגד הורהו האחר ונוקמים בבן/בת הזוג, באמצעות הילד. כל האהבה אשר חשים ההורים לילד ורצונם הכן בטובתו, מתגמדים לעיתים, לנוכח מחלוקות הגירושין. לעיתים פועלים ההורים, כאשר שיקול הדעת ההולם והדאגה לרווחת ילדיהם וההגנה עליהם, אינם עומדים לנגד עיניהם. חלקם, ואולי רובם, אינם מודעים לנוכח העצום, אשר הנם גורמים לילדיהם, בהווה ובעתיד.

זאת חובה עלינו למנוע!

הדרך, היא טיפול והדרכה מקצועיים להורים המתגרשים. טיפול והדרכה מעין אלה, יסייעו להורים, להתמודד עם הסיטואציה החדשה אליה נקלעו. הדרכה זו, תוביל את ההורים לדרך, באמצעותה ידעו, להפריד בין הכעסים שלהם, כלפי בני זוגם לשעבר לבין ילדיהם האהובים. טיפול מעין זה, ימנע הסתות וניכור הורי, ויגרום להורים, לקבל את עצמם. קבלה עצמית, הנה הבסיס החשוב ביותר, להצלחת הטיפול. הקבלה העצמית, חשובה, הן להתפתחות המודעות של ההורה,

וויתורו על הכעסים, אשר הוא חש כלפי עצמו וכלפי זולתו, והן ליחסו של ההורה כלפי ילדיו וליכולתו לגדל את הילד כפי שראוי ונכון לגדלו.

ההדרכה והטיפול, יסייעו להורה לשים את ילדיו ואת אהבתו להם, בקדמת הבמה, באור הזרקורים ואף עמוק בתוך ליבו, כך, שכל רגשות הזעם והטינה לבן הזוג, לא יגיעו אל ילדיו ואולי אף לא יהיו עוד בקרבו.

כך נוכל לגדל את ילדינו, כפי שמגיע להם, מתוך אהבת אמת.

ואנו נשמור על ילדינו !!!

עקרון טובת הילד וכיצד הוא בא לידי ביטוי במדינת ישראל

עקרון טובת הילד, הוא עקרון על במדינת ישראל.

האמנה בדבר זכויות הילד, מי 20 לנובמבר 1989, אושררה בשנת 1991, ע"י מדינת ישראל. האמנה מתייחסת בין היתר לכך, שהילד, לשם התפתחות מלאה והרמונית של אישיותו, צריך לגדול בסביבה משפחתית, באווירה אשר תסב לו אושר ואשר תהא אהבת, מבינה ותומכת. כמו כן, מתייחסת האמנה לכך, שעל הילד, אשר צריך להיות מוכן לחיות את חייו כאינדיבידואל בחברה, לגדול ברוח האידיאליים, אשר עליהם מצהירות האומות המאוחדות ובפרט לרוח של שלום, כבוד, סובלנות, חופש, שוויון וסולידריות.

במדינת ישראל, משתדלים העוסקים במלאכה, בתחום הגירושין, לעשות ככל יכולתם, על מנת לשמור על עקרון טובת הילד. לא תמיד הדברים נעשים בהצלחה, אך לרוב הם מתבצעים, במלוא הכוונות הטובות. שופטי בתי המשפט לענייני משפחה, מהווים לעיתים מזומנות, פיו ועורך דינו של הקטין, אשר הוריו מתדיינים באשר לגורלו, מבלי שקולו ישמע. אף פקיד/ות הסעד, מנסים לתת חוות דעתם על מצב הילד, תוך ניסיון לפעול, על פי מה שנחשב לפי אמות המידה שלהם, כטובת הילד.

משמורת הילדים, ניתנת ברוב המכריע של המקרים במדינת ישראל לאם (מה גם שעדיין קיימת חזקת הגיל הרך). האב, הוא כידוע, הגורם המפרנס והמממן ותו לא, בעיני חלק מן המערכת הנזכרת לעיל.

מן הראוי להדגיש, כי חשיבותו של האב, ביחסים עם ילדיו הנה עצומה וזה מכבר, קבעו כך חוקרים ברחבי העולם. חשיבותה של האם בחיי ילדיה, לא היתה כלל שנויה במחלוקת.

כבוד השופטת רוטלוי, שופטת בית המשפט המחוזי בת"א, עמדה במשך מספר שנים בראש ועדה, אשר עסקה בבחינת עקרונות היסוד בתחום זכויות הילד והמשפט ועיגו גם בחקיקה. ביום 29/03/2004, הגישה הועדה את שלושת הדוחות האחרונים מטעמה. לדברי כבוד השופטת רוטלוי, על המדינה להגן ולשמור מכל משמר על זכויות הילדים. בין המלצות הועדה: המלצה להקים גוף ממלכתי, אשר יעסוק בבקרה, בהסברה, בתיאום ובגיבוש מדיניות בנוגע לזכויות הילד, חקיקת חוק הילדים, עיגון חקיקתי באשר לזכותו של כל ילד, כי אדם מבוגר ישא באחריות הורית כלפיו וזכותם של ילדים לייצוג משפטי, בהליכים המתנהלים בעניינם, בבית המשפט לענייני משפחה.

מן הראוי להדגיש, כי גם בפסקי דינה, עומדת כבוד השופטת רוטלוי, על זכויותיו של הילד, כפי שהן באות לידי ביטוי באמנה בדבר זכויות הילד.

עקרון טובת הילד בא לידי ביטוי בפסיקת בתי המשפט

יפים לעניין עקרון טובת הילד דבריו של כבוד שופט בית המשפט העליון מ.חשין בבג"ץ 5227/97, שם נאמר בין השאר כדלקמן:

"אין חולקים על היותו של עקרון טובת הילד - לחלופין: זכות הילד - עקרון-על, והשאלה אינה אלא מה היא אותה טובה, מה תוכנה של אותה זכות. שהרי המושג טובת הילד, זכות הילד, הוא מושג טעון - בערכים, ברגשות, בהשקפות עולם - ועשויים להתגלע חילוקי-דעות באשר לתוכנו, בין על דרך הכלל בין במקרה פלוני נתון. . . כך ככלל, לא-כל-שכן שהכרעה בטובת הילד הינה, על הרוב, שקילת העדיפויות היחסיות בנסיבותיו של עניין פלוני ובחירת הרע במיעוטו. . . יחד-עם- זאת, ולמרות שטובתו של ילד - בנסיבותיו של עניין פלוני - עשויה להיות שנויה במחלוקת בתום-

לב, דומה כי נוכל להתאחד כולנו סביב נוסחה כללית ולפיה הליבה של טובת הילד, הלוז של טובת הילד, היא זכותו של הילד כי תישמר בריאותו הגופנית והנפשית, כי יסופקו כראוי צרכיו הנפשיים, הגופניים והחומריים. זו זכות-יסוד הקנויה לכל בוגר - כי לא ייפגע לא בגופו ולא בנפשו - וזו זכותו של הילד שאינו אלא איש קטן. וכפי שנאמר בע"א 6106/92 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 833, 836:

"... קטן הוא אדם, הוא בן אדם, הוא איש - גם אם איש קטן בממדיו. ואיש, גם אם איש קטן, זכאי בכל זכויותיו של איש גדול."

ודוק: בזכותו של הילד אנו מדברים - בזכותו העצמאית - ולא בזכותם של הוריו או בזכותו של מאן דהוא המבקש לעשות לטובתו. פירוש הדברים הוא, שזכותו של הילד עשויה לדחוק במקרים מסוימים את זכויותיהם של הוריו (ראו עוד: פרשת פלונית, דנ"א 7015/94, 100-99; ע"א 2266/93 - פלוני, 254-259). אכן, יש שהמאבק בין ההורים מעורר חשש ממשי כי טובתו של הילד תיזנח וזכותו לייצוג הולם תיפגע. במקרים אלה - מקרים של ניגוד עניינים בין ההורים לבין הילד - קמה ועומדת זכותו של הילד לייצוג עצמאי ונפרד משל הוריו (ראו עוד: ע"א 878/96 פוזילוב נ' פוזילוב, פ"ד נ(5) 208, 214-215).

המושג טובת הילד - או אינטרס הילד - הינו מושג כללי, ושומה עליו על בית-המשפט לשקלו לגופו בכל עניין ועניין הבא לפניו ואשר כרוך בו עניינו של קטן. השיקול של טובת הילד אינו שיקול תיאורטי, שיקול כללי תלוש-מן-המציאות, ולעולם יעמיד שופט נגד עינו את טובתו של הילד עליו נסוב הדיון. כך כתב יאנוש קורצ'אק בראשית המאה, בחיבורו כיצד לאהוב ילדים (הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשכ"ג-1963, תרגם מפולנית יעקב צוק, עמ' 19-20):

"מתחת לתלבושת אחידה דופקים מאה לבבות שונים וכל אחד מהם - קושי אחר, עבודה אחרת, דאגה וחשש אחרים. מאה ילדים - מאה אנשים, אשר לא 'אי-פעם', לא 'עדיין לא', לא 'מחר', אלא כבר ... עכשיו ... היום - אנשים הם. לא עולם קטן, אלא עולם ומלואו, לא - פעוטים, אלא נשגבים, לא תמימים, כי אם אנושיים - ערכים, יתרונות, מגרעות, נטיות, שאיפות..."

מחקר פסיכולוגי העוסק בהשפעה השלילית החמורה של הסכסוך בין ההורים על ילדיהם

מתוך: "חידושים בדיני משפחה - אוגוסט 99 מאת משרד עו"ד בש - רכטר, "חידושים במחקר השפעת הגירושין על ילדים, עמ' 4-5:

ממחקר אשר ערכה ד"ר ג'ואן קלי, פסיכולוגית מקליפורניה, בעניין ילדים להורים גרושים, עולה בין היתר, כי ככל שעצמת הסכסוך הזוגי גדלה, גדל הסיכוי לבעיות התנהגות ודכאון בקרב ילדי בני הזוג. הדבר תקף הן לילדי הורים נשואים והן לילדי הורים גרושים. השפעות אלה, ניכרות אף בגיל הבגרות, כך שמבוגרים המדווחים על קונפליקט זוגי קשה בין הוריהם, ביטאו באופן משמעותי יותר בעיות התנהגות ודיכאון, מאשר מבוגרים, אשר גדלו כילדים להורים אשר יחסיהם הזוגיים תקינים.

אף לטיב הסכסוך ולאופיו, יש השפעה ישירה על הילד במשפחה: ככל שהסכסוך ממוקד יותר בילד דהיינו, כשהילד הוא מושא הסכסוך, כך גדלה ההשפעה השלילית על הילד. כך, גם ככל שהסכסוך תכוף יותר וחרף יותר בעצמתו. ככל שמידת האלימות המעורבת בסכסוך גדלה - גדל הסיכון. לעומת זאת, הורים המפגינים יכולת זוגית, גם אם לא מלאה לפתרון סכסוכים ביניהם, מפחיתים את רמת המתח והחרדה שילדיהם נתונים בה. המצב הגרוע ביותר לילד, בין אם הוריו מתגרשים ובין אם לאו, הוא להיקלע למוקד הסכסוך בין הוריו. בקרב ילדים להורים גרושים, זוהתה תופעה זו, כאחד מגורמי המתח המרכזיים בשלבי הסתגלות הילד למצב שלאחר הגירושין.

כחלק מן המסקנות האופרטיביות, מצביעה ד"ר קלי, על הצורך בעידוד הורים לעבור חינוך לגירושין, בעיקר על מנת לסייע להורים, להבין את מידת ההשפעה של התנהגותם על ילדיהם.

הצעה אופרטיבית לתיקון המצב הקיים בישראל

הדרכה להורים המתגרשים, קבועה בחוק, כאמור בראשית המאמר.

ההדרכה תתרכז בהורה עצמו כאדם, בתוך מערכת הגירושין ובהשפעה שיש להתנהגותו, על ילדיו במהלך הגירושין ולאחריהם. ההדרכה תדגיש, את החומרה, שבהשלכת הכעס, אשר חש ההורה

כלפי בן זוגו, על ילדיו. ההדרכה, תסביר להורה, את תוצאותיהן של הסתות חסרות אחריות, כנגד בן הזוג ותציע חלופות לפתרון הבעיות, אשר נותרו בלתי פתורות בין הצדדים.

את ההדרכה, יעבירו גורמים טיפוליים מתאימים, אשר ינסו ליצור מודעות אצל ההורים, הנמצאים בעיצומה של תקופה משברית בחייהם. ההדרכה והטיפול, ייעצו להורים וינסו לכוונם לערכים אשר נועדו להגנה על ילדיהם, לשמירה על כבודם כאדם ולבניית תחושת הערך העצמי שלהם בסביבה אוהבת וסובלנית.

לא ניתן לטעון כנגד הנוער, המשתמש בסמים או בחומרים ממכרים אחרים, שכן, הוא עושה זאת על מנת לברוח מחיים מרים, רדופים ומדכאים. עלינו כהורים מוטל לעשות **הכל**, על מנת לא להביא את ילדינו למצב זה. עלינו לדאוג לחינוך ילדינו, ולא להשתמש בהם לרעה לצרכים אגואיסטיים ויצריים. עלינו לדאוג להובילם לקראת תפקוד פורה בבגרותם.

והלא זו מטרתם של ההורים באשר הם, מלכתחילה. הבעיה : הדרך, היא אשר אינה ידועה לכולם.

בהדרכה זו, לא יהיה משום פתרון קסמים, אשר יועיל באופן מידי לכל. אך, תהיה זו פריצת דרך ניכרת. ארוכה ורבה היא הדרך אשר מטרתה, חינוך ילדינו ברוח האמנה המגנה על זכויותיהם, לאורח חיים ללא אלימות, לסובלנות, לסבלנות, לכבוד ומעל לכל לאהבה. אך זו לפחות התחלה, אשר עשויה להועיל לרבים מן ההורים ומן הילדים ולשפר את איכות חייהם של כל הנוגעים בדבר.

על כך כבר נאמר : "המציל נפש אחת, כאילו הציל עולם ומלואו".

אתר עו"ד גיל יעל : <http://www.yaelgil.co.il>

דואר אלקטרוני : yael@yaelgil.co.il